

Івано-Франківське математичне товариство
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ТЕОРІЇ ЙМОВІРНОСТЕЙ
ТА
МАТЕМАТИЧНОГО
АНАЛІЗУ

Всеукраїнська наукова конференція

Тези доповідей

Ворохта
20 – 26 лютого 2012

Івано-Франківськ, 2012

Івано-Франківське математичне товариство
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ЙМОВІРНОСТЕЙ
ТА
МАТЕМАТИЧНОГО АНАЛІЗУ**

Всеукраїнська наукова конференція

Тези доповідей

Ворохта
20 – 26 лютого 2012

Івано-Франківськ, 2012

Організаційний комітет:

Загороднюк Андрій Васильович

Осипчук Михайло Михайлович

Шарин Сергій Володимирович

Соломко Андрій Васильович

Слободян Світлана Ярославівна

Дубей Марія Володимирівна

Частина I

Пленарні доповіді

ЗАДАЧА ПРО СКЛЕЮВАННЯ ДВОХ ДИФУЗІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: УМОВА СПРЯЖЕННЯ ТИПУ ВЕНТЦЕЛЯ ТА УЗАГАЛЬНЕНІ ДИФУЗІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ В РОЗУМІННІ ПОРТЕНКА

Копитко Богдан Іванович, Новосядло Андрій Федорович

Львівський національний університет імені Івана Франка

bohdan.kopytko@gmail.com, nandrew183@gmail.com

Задача про склеювання двох дифузійних процесів виникає при дослідженні проблеми, пов'язаної з побудовою математичної моделі фізичного явища дифузії в скінченновимірному евклідовому просторі, де на деякій поверхні є розташована мембрана. В [1] показано, що певний тип розташованих на деякій поверхні мембран можна отримати, збурюючи звичайний дифузійний процес векторним полем, яке діє в напрямку конормалі і має структуру δ -функції. В результаті такого збурення з'являється новий неперервний феллерівський процес, для якого дифузійні характеристики існують лише в узагальненому сенсі (точніше, у даному випадку узагальненою функцією буде лише вектор переносу). Метод побудови такого типу процесів ґрунтується на інтегральних та інтегро-диференціальних рівняннях для густини ймовірності переходу шуканого процесу. Постановка розглядуваної нами задачі передбачає, що середовища, розділені між собою поверхнею, де є розташована мембрана, можуть бути різними за своїми дифузійними характеристиками, а поведінка породжених цими характеристиками дифузійних процесів після їх потрапляння на згадану поверхню визначається заданою на ній умовою спряження типу Вентцеля [2]. Розв'язання цієї задачі для різних часткових випадків умови спряження типу Вентцеля також приводить до побудови узагальнених дифузійних процесів в розумінні М.І. Портенка з відповідними типами мембран. До того ж тут узагальненими функціями можуть бути як вектор переносу, так і матриця дифузії. Побудова таких процесів, як і в [1], здійснюється нами за допомогою методів класичної теорії потенціалу.

[1] *Портенко М.І.* Процеси дифузії в середовищах з мембранами, Інститут математики НАН України, Київ, (1995).

[2] *Вентцель А.Д.* О граничных условиях для многомерных диффузионных процессов // Теория вероятн. и ее примен. - 1959. - 4, №2. - с. 172-185.

ОБЧИСЛЕННЯ ІНТЕГРАЛІВ МЕТОДОМ МОНТЕ-КАРЛО ІЗ ЗАДАНОЮ ТОЧНІСТЮ І НАДІЙНІСТЮ

МЛАВЕЦЬ ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ

ДВНЗ "Ужгородський національний університет"

yura-mlavec@ukr.net

Досліджується метод Монте-Карло підрахунку інтегралів

$$I(t) = \int \dots \int_{R^d} f(t, \vec{x}) p(\vec{x}) d\vec{x}, \quad t \in T,$$

де $p(\vec{x})$ – щільність розподілу деякого випадкового вектору. Знайдено умови, за яких ці інтеграли можна обчислити із заданою надійністю і точністю в просторі $C(T)$. Розглянуто також випадок, коли інтеграли не залежать від параметру t . При отриманні цих результатів використовувались методи теорії випадкових процесів з просторів Орліча.

- [1] V.V. Buldygin and Yu.V. Kozachenko. Metric Characterization of Random Variables and Random processes, American Mathematical Society, Providence, Rhode (2000).
- [2] O. Kurbanmuradov and K. Sabelfeld. Exponential bounds for the probability deviations of sums of random fields, Monte Carlo Methods and Appl., Vol. 12, No. 3-4, pp. 211-229 (2006)
- [3] Yu.V. Kozachenko and Yu.Yu. Mlavets. Probability of large deviations of sums of random processes from Orlicz space, Monte Carlo Methods Appl., No. 17, pp. 155-168 (2011)

ПЕРІОДИЧНІ БІЛІ ШУМИ ТА МОДЕЛІ СТОХАСТИЧНО ПЕРІОДИЧНИХ ПОТОКІВ

М.ПРИЙМАК, О.МАЄВСЬКИЙ, О.МАЦЮК

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
kaf_KN@tu.edu.te.ua, alexmajevskiy@gmail.com, alexandr.matsyuk@gmail.com

Досліджуючи системи масового обслуговування (СМО), основну увагу привертають їх вхідні потоки замовлень, структура системи, встановлені правила обслуговування замовлень, ефективність функціонування системи. Першочерговим у вивченні, очевидно, є вхідні потоки, оскільки їх властивості суттєво використовуються в інших задачах

СМО. Відомо [1], що добре вивченими є стаціонарні потоки. Однак розглядаючи роботу систем на достатньо тривалих інтервалах часу, для багатьох із них спостерігається стохастична періодичність (ритмічність) їх функціонування, причому тут чітко виявляються дві причини, що породжують ритмічність – добове обертання Землі та річний цикл руху Землі навколо Сонця. Яким же чином в подібних випадках враховувати та досліджувати стохастичну періодичність?

Мета роботи - провести огляд випадкових процесів і шумів, які дають змогу враховувати стохастичну періодичність, та розглянути можливості їх використання в задачах дослідження СМО.

Нагадаємо деякі означення, в основі яких лежать процеси з незалежними приростами [2].

Означення 1. Випадковий з незалежними приростами процес $\eta(t)$ називається процесом з незалежними T -періодичними приростами, якщо існує таке число $T > 0$, що розподіли приростів $\Delta_h \eta(t) = \eta(t+h) - \eta(t)$ є періодичним по t з періодом T .

Означення 2. Періодичним білим шумом (у вузькому розумінні) називається узагальнена похідна від процесу з незалежними періодичними приростами.

Означення 1 і 2 дають можливість провести класифікацію процесів з незалежними приростами та відповідно періодичних білих шумів.

Означення 1а. Пуассонівським процесом з періодичними приростами називається процес з незалежними періодичними приростами, причому прирости мають пуассонівський розподіл.

Означення 2а. Пуассонівським періодичним білим шумом називається узагальнена похідна від пуассонівського процесу з періодичними приростами.

Аналогічно до означень 1а та 2а в [3] визначений вінерівський процес з періодичними приростами та нормальний періодичний білий шум.

Крім періодичних шумів з неперервним аргументом має місце різноманітні класи дискретних періодичних шумів (д.п.ш.).

Означення 3. Дискретний білий шум $\{\eta_j, j \in Z\}$, що є послідовністю незалежних випадкових величин, називається періодичним дискретним шумом, якщо існує таке число $L > 0$, що його функція розподілу є періодичною з періодом L , тобто

$$F(x, j) = P\{\eta_j < x\} = F(x; j + L) \quad (1)$$

Означення дискретного білого шуму є найбільш загальним, оскільки в ньому не вказується функція розподілу. Конкретизуючи функцію розподілу, отримаємо різні класи дискретних білих шумів [3]. Для прикладу наведемо лише два із них.

Означення 4. Періодичний шум $\{\eta_j, j \in Z\}$ є пуассонівським періодичним шумом, якщо випадкові величини η_j мають розподіл Пуассона, тобто $P\{\eta_j = k\} = \frac{\lambda_j^k}{k!} e^{-\lambda_j}$, причому параметр λ_j є періодичним з деяким періодом $L > 1$: $\lambda_j = \lambda_{j+L}$, $j \in Z$.

Означення 5. Білий шум $\{\eta_j, j \in Z\}$ є експоненційним (показниковим) періодичним білим шумом, якщо випадкові величини η_j мають показників розподіл, тобто густина

Зміст

I	Пленарні доповіді	2
	ЗАДАЧА ПРО СКЛЕЮВАННЯ ДВОХ ДИФУЗІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: УМОВА СПРЯЖЕННЯ ТИПУ ВЕНТЦЕЛЯ ТА УЗАГАЛЬНЕНІ ДИФУЗІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ В РОЗУМІННІ ПОРТЕНКА (Копитко Б. І., Новосядло А. Ф.)	2
	ЧИСЛЕННЯ МАЛЛЯВЕНА ДЛЯ СТОХАСТИЧНИХ РІВНЯНЬ ІЗ ВІДБИТТЯМ (Пилипенко А.Ю.)	3
	ЗОБРАЖЕННЯ СПЕКТРУ АЛГЕБРИ СИМЕТРИЧНИХ АНАЛІТИЧНИХ ФУНКЦІЙ НА БАНАХОВОМУ ПРОСТОРІ (Загороднюк А. В., Чернега І. В.)	4
	СУКУПНА НЕПЕРЕРВНІСТЬ ВІДОБРАЖЕНЬ ЗІ ЗНАЧЕННЯМИ У РІЗНИХ УЗАГАЛЬНЕННЯХ МЕТРИЗОВНИХ ПРОСТОРІВ (Маслюченко В., Мироник О.)	5
	ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЧИСЛЕННЯ ТИПУ ХІЛЛЕ-ФІЛІПСА В КЛАСІ ГІПЕРФУНКЦІЙ З КОМПАКТНИМИ НОСІЯМИ (Патра М. І., Шарин С. В.)	7
	ЩІЛЬНІ ПІДПРОСТОРИ В ШКАЛІ СОБОЛЕВСЬКИХ ПРОСТОРІВ (Кошманенко В.)	8
	ПРО ЗБІЖНІСТЬ 1-ПЕРІОДИЧНОГО ГІЛЛЯСТОГО ЛАНЦЮГОВОГО ДРОБУ СПЕЦІАЛЬНОГО ВИГЛЯДУ З КОМПЛЕКСНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ (Боднар Д.І, Бубняк М.М., Возняк О.Г.)	9
	ЗОБРАЖЕННЯ ЛОГАРИФМА ЦІЛОЇ ФУНКЦІЇ БАГАТЬОХ КОМПЛЕКСНИХ ЗМІННИХ (Бродяк О. Я., Васильків Я. В.)	10
	MEROMORPHIC MAPPINGS OF TORUS ONTO THE RIEMANN SPHERE (Khrystyanyn A. Ya., Kondratyuk A. A.)	11
II	Секційні доповіді	13
1	Секція теорії ймовірностей	13
	ПРО ВЛАСТИВОСТІ ПОТОКУ, ЩО ПОРОДЖУЄТЬСЯ СТОХАСТИЧНИМ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИМ РІВНЯННЯМ З РОЗРИВНИМ КОЕФІЦІЄНТОМ ПЕРЕНОСУ (Арясова О. В.)	13

	УТОЧНЕННЯ ОСНОВНОЇ ФАКТОРИЗАЦІЙНОЇ ТОТОЖНОСТІ ДЛЯ МАЙЖЕ НАПІВНЕПЕРЕРВНИХ ГРАТЧАСТИХ ПРОЦЕСІВ НА ЛАНЦЮГАХ МАРКОВА (Герич М. С.)	14
	СИСТЕМА $M^0/G/1/m$ З ГІСТЕРЕЗИСНИМ РЕГУЛЮВАННЯМ ДОВЖИНИ ЧЕРГИ (Жерновий К. Ю.)	15
	ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ (Качановська Т. О.)	16
	ПОВЕДІНКА ІМОВІРНІСНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ДЕЯКИХ ПРОЦЕСІВ ЛЕВІ ПРИ МАЛИХ ЗНАЧЕННЯХ ЧАСУ (Кнопова В. П.)	17
	ЙМОВІРНІСНО-СТАТИСТИЧНА МОДЕЛЬ РОБОЧОЇ ДОВЖИНИ КРАТНОГО ЛАНЦЮГА МЕХАНІЧНОЇ ПЕРЕДАЧІ (Кривень В.А., Каплун А.В., Крива Н. Р.)	18
	ОБЧИСЛЕННЯ ІНТЕГРАЛІВ МЕТОДОМ МОНТЕ-КАРЛО ІЗ ЗАДАНОЮ ТОЧНІСТЮ І НАДІЙНІСТЮ (Млавець Ю. Ю.)	19
	ПЕРІОДИЧНІ БІЛІ ШУМИ ТА МОДЕЛІ СТОХАСТИЧНО ПЕРІОДИЧНИХ ПОТОКІВ (Приймак М., Маєвський О., Мацюк О.)	19
	АСИМПТОТИЧНА ПОВЕДІНКА СИМЕТРИЧНОГО ВИПАДКОВОГО БЛУКАННЯ З МЕМБРАНОЮ (Приходько Ю. Є.)	22
	ОПТИМАЛЬНЕ КЕРУВАННЯ ВІНЕРОВИМ ПРОЦЕСОМ (Осипчук М. М.)	23
	РІВНЯННЯ КОЛИВАННЯ СТРУНИ З ВИПАДКОВИМИ ПОЧАТКОВИМИ УМОВАМИ З ПРОСТОРУ ОРЛІЧА (Сливка-Тилицак Г. І.)	24
	ПРО УЗАГАЛЬНЕННЯ РІВНЯННЯ МАККІНА-ВЛАСОВА НА СИСТЕМІ ЧАСТИНОК З НЕСКІНЧЕННОЮ СУКУПНОЮ МАСОЮ (Танцюра М. В.)	25
	ЗАДАЧА ПРО СКЛЕЮВАННЯ ДВОХ НЕОДНОРІДНИХ ДИФУЗІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПРЯМІЙ (Шевчук Р. В.)	26
2	Секція математичного аналізу	28
	СИСТЕМИ РІВНЯНЬ КОЛМОГОВОРА З ОДНОВИМІРНИМИ ГРУПАМИ ЗМІННИХ ВИРОДЖЕННЯ (Буртняк І. В., Малицька Г. П.)	28